De nominibus propriis et Latinis in is pro ius et Graecis in ις ιν pro ιος ιον terminatis.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AB AMPLISSIMO

PHILOSOPHORUM ORDINE LIPSIENSI

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

FRANCISCUS GUSTAVUS BENSELER.

FRIBERGENSIS.

LIPSIAE

TYPIS MELZERI.

MDCCCLXX.

Nomina propria, quae terminationibus brevioribus is, et ις ιν pro plenioribus ius et ιος ιον utuntur, et Latina et Graeca lingua novit probavitque, id quod tituli inscriptionum testantur, in quibus formae *Cornelis* pro *Cornelius*, *Δημῆτρις* pro *Δημήτριος*, *Καλλίστιν* pro *Καλλίστιον* saepissime leguntur. Eo tamen discrimine leguntur, ut Graeca ejusmodi nomina non ante medium saeculum primum post Christum natum exstiterint, Latina vero in primis fere Latini sermonis monumentis, quae etiam nunc relicta habemus, nobis tradita sint. Praestabit igitur a Latinis incipere, quippe quae aetate priora sint, quum id quidem fieri potuerit, ut recentiora ad modum auctoritatemque superiorum formarentur, nemo vero putet haec ex illis originem ducere.

Priusquam vero hanc primam disputationis meae partem incipiam, necesse est me illius viri sententiam breviter indicare, qui primus omnium huic rei operam dedit libellumque illum composuit *de declinatione Latina quadam reconditiore*, cui postea *supplementum* addidit in *indice scholarum per menses hibernos* 1861—62 *Bonnae habendarum;* qui non modo exempla titulorum tanto studio conquisivit eruitque, ut vix unum alterumve novum addere liceret, sed etiam, affinibus sermonis Latini formis ad comparandum adhibitis, rationem indicavit et praescripsit, qua tamquam clave formas illas

admodum explicatu difficiles aperiremus. Dico *Ritschelium*, magistrum nostrum summe reverendum, cujus judicium de his formis fere hoc est: quum aliquando in sermone Latino declinatio propria nominum pronominum adjectivorum quae postea in ius ium terminarentur talis exsisteret, ut nominativus es vel is, et neutri generis im, genetivus es vel is sed abjecta plerumque littera finali s, dativus e vel i, accusativus em vel im, vocativus e vel i, ablativus e(d) vel i(d) terminationem haberet, servasse eam declinationem, ut alia vetusta plurima, sermonem vulgarem et in nominativis nominum propriorum in is pro ius terminatorum nonnullorumque pronominum, ut *alis* pro *alius*, et in genetivis in i pro ii exeuntibus, et in vocativis sola i littera formatis, quum ie postularetur, et in casibus obliquis plurimorum pronominum. Hinc eam declinationem ad Graecos transiisse ibique etiam constantius perstitisse quam inter ipsos Romanos posteriorum saeculorum. v. *decl.* p. 15.

Aliter judicavit *Buechelerus* in libello cui titulus est: „Grundriss der latein. Decl." 1866 p. 11 sqq., qui formas *Clodis alis* similes contractas esse ex *Clodius alius* censet, postquam terminatio ius assimilatione haud rara in iis permutata sit, secundum morem linguae Oscae, in qua nominativi in iis cum aliis ejusdem declinationis in is exeuntibus, *Pupidiis* cum *Stenis*, quorum uterque nominativo Latino in ius terminato responderet, vicissim exstarent. Cui assensus est *Curtius*, magister noster summe reverendus, in *programmate* quod nuperrime edidit *de adjectivis Graecis et Latinis L litterae ope formatis;* nec dissensit ab his *Mommsenius*, quum in libro de *nummis Romanorum* p. 471 diceret linguam Latinam in his nominibus initio inter ios ius, iis is terminationes fluctuasse. Denique *Corssenius*, qui pluribus locis has formas vel tetigit tantum vel sermone pleniore explicare conatus est, primum quidem in priore editione libri notissimi, quem appellavit: *„Aussprache Vocalismus und Betonung der lat. Spr."* p. 147 contendit: vocalem o ante s litteram ejectam esse, ut ex ius is fieret; ibidem

p. 182: formas in īs pro īus exeuntes eadem contractione ortas esse qua *huis cuis eis* ex *hujus cujus ejus*, *magis satis* e *magius satius*, postquam ū vocalis per quandam voluntariam affinitatem (,Wahlverwandtschaft') inter s̄ et ī in ī vocalem permutata sit; ibidem p. 354: causam illius contractionis esse antiquiorem sermonis Latini accentum, quem etiam si syllaba paenultima producta esset — fuit autem olim producta in *Clodīus* similibusque — antepaenultima usurpare posset, quoniam e *Clódīus*, non vero e *Clodĭus* natum esset *Clodis*. Idem tum disseruit de his formis ,*Kuhn's Zeitschrift*' V, 88, referens īs terminationem ad êja Sanscriticam Oscamque ejus vicariam aija, e quibus postea īis īs terminationes correptione sensim ortae essent, quibuscum compares velim quae idem protulit ibidem vol. IX p. 149. Iterum ad has formas reversus in libello quem appellavit ,*Kritische Beiträge zur lat. Formenlehre*' p. 562 sqq. contendit declinationem illam reconditiorem Latinam Ritschelii omnino non exstitisse. Postremo idem novam viam explicandi magis indicavit quam ingressus est in editionis alterius libri supra memorati de pronuntiatione et q. s. sermonis Latini volumine primo duobus quidem locis, p. 289 et nota p. 758. Ubi fere haec exhibet: ut Romani aetate Gracchorum ab Oscis Sabellisque morem acceperint productam vocalem geminata littera reddendi, ita verisimillimum esse hinc formas illas correptas in īs et ī — ut *Cornelis* et *Corneli* inscriptionum pro *Cornelius* — exeuntes in sermonem et scripturam Romanam invasisse.

Quum vero tali et tanta discrepantia opinionum virorum doctissimorum moneremur, ut circumspectione summa ab inconsulto judicio abstineremus, priusquam totam quaestionem essemus perscrutati, hunc ordinem primae partis hujus disputationis instituimus, ut primum exempla ipsa enumeraremus, deinde de singulis singulorum sententiis, quid in unam quamque posset proferri et quo posset una quaeque defendi exponeremus.

Exempla quae summo studio a Ritschelio collecta esse jam memoravimus haec sunt:

primum octo in epigraphis ollarum cinerariarum reperta et cuncta ad tempora belli Mithridatici Gracchorumque pertinentia, quae Ritschelius decl. p. 7 sqq. reddidit: *Sestilis Tusanis Caecilis Barnaes* — i. e. *Barnaeus* ut *Vol. Gratus Barnaeus: ,Mittheilungen des Vereins für Geschichte u. Alterthumskunde'* t. II. p. 118 sqq.; *D. Poblici Barnai* i. e. *Barnae* in Inscr. Orell. n. 1658, a Ritschelio supplem. p. 7 comparandi causa allatum — *Ragonis Clodis Remis Anavis;*

deinde recentiora non nimis multa, a Ritschelio ib. p. 6 sqq. enarrata: *Sallustis Lucilis Samilaris*, vel potius e conjectura Ritschelii *Samiaris*, *Nassis Helis Sevis* (,nisi id fuit potius *Sejus*') *Brutis Fulvis Ventinaris Eugenis*, quamvis hoc potius Graecum sit, *Accis* (,ut videtur') *Januaris Scottis Scoti Scottim* (,perdubium'), et in muris parietibusque Pompejanis incisa quaedam ,quae etsi perdubiae saepe lectionis sunt, tamen ceteris certiora videntur haec esse': *Hagius Ampelis*, etsi hoc quoque potius Graecum est, *Galluvis* (,nisi fallimur *Galluvius*'), *Primigunis*, *Arruntis*, *Apeleis* i. e. *Apellius*.

His nonnulla quamvis perpauca addere potui e volumine altero *inscriptionum Latinarum* ab *Huebnero* nuper edito. Sunt: *C. Julius Flavis* ib. 3716, *L. Tiberis* ib. 4970, 256, *Sertoris* ib. 3056, *Cam. Chios Ampelis* ib. 494, quod non concesserim nomen muliebre esse sed potius virile Graecum ut supra memoratum *Hagius Ampelis* et *Ἀνπέλις* C. I. Gr. n. 5304. 6440, *P. Vergilius. P. L. Samnis* ib. 3512, ubi ,*Samnis* cognomen est, non populi Samnitium indicatio' v. Huebneri notam ad hanc inscriptionem; *Vivis Braet*[*ii*] ib. 4971, 498, c, quamvis propter inscriptiones 4971, 498, a. b. pro *Vivis* scribere maluerim *Suavis*, *Junia M. F. Simmodim* ib. 1837, nisi id barbarum est. Perdubii sunt, quamvis omittere noluerim, genetivi *Modestis* et *Slaccis* ib. 455 in hac inscriptione: Quintus. Modestis. A. XXV. Placidia Modestis A. XIII. Boudica Slaccis. Modestus Cirtiatiss.

Liberis uxori sibi, — quos Huebnerus genetivos barbaros in is exeuntes esse censet; item *Flacis* i. esset *Flaccis* ib. 2531, quum inscriptio sit: CARI . . BE | FLACIS | SECVNDI | V. S. Denique alicujus fortasse quamvis levissimi momenti exemplum huc pertinens est *Brindisim* ex Codicis Bobiensis Palimpsesti Commentariis in Cic. Orr. 153, 19 a Schuchardto ‚Vocalismus des Vulgärlat.' vol. II. p. 206 allatum, quocum mire congruunt et *Brindisi* in Itin. Hierosol. 609, 9. Tab. Peut. VI, b, et nomen Italum quod nunc manet *Brindisi*, quorum utrumque censuerim abjecta m littera e *Brindisim* forma natum.

Hunc certe minorem quam exspectaremus numerum exemplorum augeri copia et eorum quae in nominativo correptione scripturae usa in i pro ius terminarentur, quae huc pertinere primus Mommsenius ostendit in libro de nummis Romanorum p. 471 quaeque jam summa antiquitas exhibet, et multorum Graecis litteris redditorum Ritschelius aperuit atque illustravit. Illorum vero multitudo nimia est, quam ut afferri possint singula; antiquissima exempla Ritschelius perscripsit decl. p. 14: ex elogiis Scipionum *L. Corneli L. F. P. N. Scipio*, ex epitaphiis Praenestinis 44, 45 *L. Oppi L. F. Flaccus. Patr.* et *L. Oppi L. F. Flaccus. Filius*, e Sc. de Bacchanalibus *Sc*(ribundo) *Arf*(uerunt) *M. Claudi. M. F. L. Valeri. P. F. Q. Minuci. C. F.*, e titulo Mummiano *L. Mummi. L. F. Cos. Duct*(u). *Auspicio. Imperioque. Ejus. Achaja. Capta.*, e Romano Or. Henz. 5321 *C. Fanni. M. F. Cos. De. Sena. Sen. Dedit.*, e pagi scito Herculanei *G. Blossi. M. L. Protemus*, e Caeretanis *L. Faltini. M. F. Niger*, quibuscum compara alia ib. p. 13 perscripta et exempli gratia in altero vol. corporis inscr. Lat. n. 76. 96. 261. 1095. 1901. 3302. 3433. 3473. 3474. 3687. alia permulta.

Alterius generis nominum Graecis litteris redditorum exempla vir doctissimus decl. p. 5. 6. haec collegit: *Ἀπῶνις* C. I. Gr. n. 4742 in inscr. Aegyptia, *Αὐρῆλις Βιτάλης* ib. 5700 in inscr. Sicula, *T. Αὐρῆλις Ἠγάθεος* ib. 6666 in inscr. Romana, *Ἀφροδιτάρις* (‚quando Latina termi-

natio est') a Welckero Syllog. p. 18 allatum, *Αὐρ. Γάεις* ib. C. I. Gr. n. 3976 in inscr. Phrygia, *Δομίτις* in testis Nubiensibus a Niebuhrio editis ap. Welckerum l. s. s., quum numerus tituli 5402, quem Ritschelius citat falsus sit errore typothetae, *Ἰανουάριν* ib. 3857, q, Add. accusativus, *Ἰγνάτις Καρικός* ib. 5396 in inscr. Sicula, et *Ἰγνάτις* ib. 9694 in inscr. Christiana Romae reperta, *Ἰοῦλις Τερεντιανός* ib. 7119 in gemma incisum, et *Ἰοῦλις Κασσιανός* ib. 8947, v in inscr. Sinaitica, *Καλπόρνις Σόρνος* ib. 4366, w in inscr. Pisidica, *Καρουέντις* i. e. Carventi (cfr. St. B. v. *Καρουέντος*) oppidi Latini incola ib. 6244, *Τιβέρις Κλαῦδις* ib. 3109 in inscr. Teia, et *Κλαῦδις Ἀχιλλᾶς* ib. 5198 in inscr. Aegyptia, *Ἄλφ(ιος) Κλῶδις* ib. 5465 in inscr. Sicula, *Κοσσάντις* (i. e. *Κοστάντις*) *Βονιφά(τις)* ib. 9462 in inscr. Sicula, *(Δα)υρέντις* ib. 9883 in inscr. Aquilejensi, cfr. Welckeri Syll. p. 18 (*Δαβέρις* a Ritschelio sub eodem titulo allatum non potui reperire), *Λιτόρις* ib. 3309 in inscr. Smyrnaea, *Λοῦκις Γράνιος* ib. 6580 in inscr. Tusculana, et *Λοῦκις ἐπίσκοπος* ib. 9674 in inscr. Christiana Romae reperta, *Μάρις Σικελός* ib. 9837 in inscr. Christiana ibidem reperta, *Κόιντος Νόννεις* ib. 2322, b, 84 in inscr. Rhenaeae (*Ῥηναίας*) insulae, *Αἴλιος Ὀκτάβις* ib. 5197 in inscr. Aegyptia, *Πατρίκις* ib. 9260 in inscr. Galatica, *Πεσκέννις* ib. 5719 in inscr. Sicula, *Τιβέρις* ib. 3109 in inscr. Teia jam allata. Quo accedit *ῥητιάρις* appellativum: *Στέφανος ῥητιάρις* ib. 2663 in inscr. Halicarnassensi, et *ῥητιάριν Μελάνιππον* accusativus in Welckeri Syll. p. 58.

Quibus haec adjeci: *Βενέρις* ib. 9684 in inscr. Christiana Romae reperta, *Γαλάτι* i. e. *Γαλάτιε* vocativus ib. 7328 in gemma incisum, et *Γαλλάτις* ib. 1656, b in inscr. Boeotia jam a Ritschelio allatum, *(Ἰ)οῦλ(ι)ς* ib. 1997, c, Add. in inscr. Macedonica, *Καλίδις* ib. 4366, w, lin. 59 in inscr. Pisidica jam suprà allata, *Κα(λ)πο(ῦρ)νις* ib. 4423 in inscr. Ciliciensi, *Καλπύρνις Πίσων* ib. 6674 in inscr. Romanà, *Φλ. Κυρῖνις* ib. 9672 in inscr. Chri-

stiana Romae reperta, (*Δι*)*κίννιν* ib. 4944, b, Add. accusativus in inscr. Aegyptia, *Δοῦκις Κορνήλι* ib. 5407 in inscr. Sicula, *Κλῶδις* in inscr. Hispana v. Corp. Inscr. Lat. vol. II p. 251, *Δοῦκις Πακῶνις*, C. I. Gr. n. 4340, d, Add. in inscr. Pamphylia, idemque nomen quamvis valde mutilatum redit 4340, e, Add., *Δουκρῆτις Ἀκτιακός* ib. 6516 in inscr. Romana, *Μάρις* ib. 9238 in inscr. Christiana Isaurica, *Ὀ(κτά)βις Τρόφιμ(ος)* ib. 6623 in inscr. Etrusca, *Μάρκος Οὖλπις καὶ ὁ υἱὸς Μάρκος Οὖλπις Ἀρτέμων* ib. 5937 in inscr. Romana, *Πακῶνις* ib. 4340, d, Add. e, Add., jam allatum, (*Π*)*ετρῶ*(*ν*)*ις* ib. 4765 in inscr. in Syringibus reperta, et *Πετρώνεις* ib. 9655, b in inscr. Christiana Romae reperta, *Πλῆνις* (?) i. e. *Plinius* apud Athanasium ut fertur, cfr. ‚Benseler Wörterbuch der griech. Eigennamen' sub *Πλῆνις*, *Ὦλος Πλῶτις Σεβῆρος* C. I. Gr. n. 6987 in inscr. incertae sedis, *Πόπις* i. e. *Πόπιος Pupius* v. ‚Benseler, Wörterbuch' et q. s. sub *Πόπιος*, *Πόπλι* C. I. Gr. n. 2114 in inscr. Chersonesi Tauricae, *Ποῦπ*(*λ*)*ις* ib. 6539 in inscr. Romana, *Ῥῶσκις* ib. 5649 in inscr. Sicula, *Σαῖνις Ἐπαφρόδειτος* ib. 5857 in inscr. Campana, *Κοΐντος Σόσσις* ib. 5728 in inscr. Sicula, *Σπηράντι* i. e. *Σπηράντιε* vocativus ib. 9797 in inscr. Christiana Romae reperta, *Μ. Αὐρ. Τόλλις* ib. 4311 in inscr. Lycia. Accedit nomen fundi neutri generis *Παλουμβάριν* ib. 8883 in inscr. Romana.

Nec solum Latini talia nomina propria in $\overline{\text{is}}$ pro $\overline{\text{ius}}$ exeuntia noverunt, sed etiam in reliquis Italiae linguis Oscorum, Umbrorum, Sabinorum, Faliscorum eaedem formae prorsus fuerunt usitatae. Ut enim Oscum *Gaaviis Niumeriis Staatiis Paapiis Pupidiis* Latino *Gavius Numerius Statius*, sic sine dubio Oscum *Heírennis* sive *Heírenni*, abjecta $\overline{\text{s}}$ finali ut *Corneli* similiaque in Latinis inscriptionibus, *Kuirinis Niumsis Pakis Stenis* jam Latino respondet *Herennis Quirinis Numeris Paquis Stenis*, quum Oscum *Maís*, nam $\overline{\text{í}}$ fere vim habet $\overline{\text{e}}$ Latinae, proxime accedat ad Latinum illud *Barnaes*; cfr. Mommsenii libri de dialectis Italiae in-

ferioris p. 229. E lingua Sabellorum nomen *Poleenis*, id esset fere Latinum *Pollenis Pollenius Pollinius*, Corssenius ‚Kuhn's Zeitschrift' vol. IX p. 149 attulit; ex Umbrorum *Trutitis* et *Koisis* Aufrechtus et Kirchhoffius Monument. lingu. Umbr. p. 392 sqq., e Faliscorum *Petrunes*, quocum confer et *Πετρῶνις* C. I. Gr. n. 4765 et *Πετρώνεις* ib. 9655, b, et Latina nomina *Verres Verris Verrius*, de quibus infra amplius exponetur, Ritschelius Supplem. p. 6 ex inscriptione quadam contulit. Quae quum ita sint ejusdemque rei exempla in linguis Oscorum, Umbrorum, Sabinorum, Faliscorum exstent, Corssenium opinio fefellit, quum ‚Ausspr. et q. s.' vol. I p. 289 et p. 758 not. edit. 2. contenderet Romanos hanc consuetudinem, qua nominativos nominum in ius terminatorum in is vel i corriperent, ab Oscis et Sabellis in suum sermonem et scripturam recepisse. Cujus sententiae, ut verisimilem faciat, causam affert, quae nulla est; comparat enim cum hac consuetudine alteram vocalem productam in scriptura geminandi, ab Accio grammatico in scripturam Romanam introductam, quam ab Oscis Romanos recepisse constet. Quum vero nominativos in i exeuntes diu ante Accii aetatem inscriptiones Latinae prodant atque iidem Osci tales nominativos abjecta s littera noverint, etiam hanc scripturam, vel priusquam nominativos Oscos in is exeuntes recepissent, imitatos Latinos esse contendit. Quod mihi sic fieri potuisse non probabile videtur. Nimia enim discrepantia est inter solam scripturam grammatici alicujus auctoritate constitutam atque mox obsoletam et inter formam antiquam casus alicujus per totum linguae aevum notam probatamque, quam ut tali comparatione quidquam proficiamus. Si enim idem usus nominativos in ius exeuntes in is quoque terminandi apud Oscos, Sabellos, Umbros, Faliscos valuit, ut certe valuit, quis est, qui dubitet, quin Latina ejusdem terminationis nomina — quorum tanta multitudo exemplorum tradita est! — ipsa Latina lingua procreaverit nec sit ab alienis mutuata?

At vero — et hoc quoque Ritschelius primus perspexit —

ipsa Latina lingua alias formas promit horum nominum in is exeuntium tam similes, ut utrarumque origo una debeat esse. Sunt partim adjectiva partim pronomina partim substantiva. Ex adjectivorum numero in primis huc pertinent, quae in arius et aris terminantur, a Ritschelio decl. p. 20 enarrata. E quibus, quae in arius terminarentur, cuncta prius in usu fuisse quam quae in aris exirent, et Ritschelius l. s. s. docuit et lexica testantur, solo excepto *jocularis* et *jocularius*, quorum illud in Phormione Terentii 1, 2, 84, hoc in Andria ejusdem poetae 4, 4, 43 legitur, et fortasse *singularis*, quod apud Varronem exstat. Quorum originem Ritschelius quum decl. p. 21 talem esse censeret, ut lingua ‚ab una eademque stirpe progressa arbitratu suo denominativa progenuisset sive in arius sive in aris desinentia, notionis quidem discrimine nullo aut prope nullo', idem p. 23 ad hanc rem reversus docuit: ‚fuisse aliquando aetatem, qua in is vel es potius exirent quum substantiva tum adjectiva omnia. Hanc esse subsecutam alteram aetatem, qua progredi lingua ad ios ius terminationem coepisset, et ita quidem coepisset, ut initium ab adjectivis caperet, quae vellet a substantivis discernere. Tertiam hanc aetatem excepisse, qua ad adjectivorum exemplum etiam substantiva accommodarentur. A qua quartam licere distinguere, qua eis quae in arius exirent finitima vel procreata vel resuscitata essent aris syllabis terminata.' Sententia igitur viri doctissimi, si bene ejus verba animo informavi, haec est: initio solam terminationem aris exstitisse, e qua lingua subsecuta aetate productiorem arius procreavisset. Quod quamvis ei linguae legi, qua productae formae paullatim corripiuntur potius quam augentur, repugnare videatur, tamen non a similitudine multorum adjectivorum posterioris linguae abhorret, cui adjectiva pleniora et suffixis novis aucta magis probata esse quam simpliciora et breviora sermonis antiqui facile intellectu est. Est enim hoc cunctis denominativis, sive adjectivis sive nominibus propriis adjectivis simillimis et affinibus, commune, ut stirpi, ubi notio antiquioris non

diutius perspecta est, novum semper suffixum succrescat. Testantur hanc linguae rationem nomina propria ultimorum sermonis Latini saeculorum, inprimis ingens copia in i-anus exeuntium, quae, quantumvis ius et ilius terminationes ab (i)-anus (ili)-anus originem et notionem diversam habuerint, tamen illa aetate vicibus tantum antiquiorum ius et ilius fungi quisque concedet. Fere eodem modo osus terminatio postero tempore ac praecipue in sermone vulgari Afrorum tam frequens est, ut propriam hujus osus notionem prorsus debilitatam esse vel etiam evanuisse appareat. Afferre licet etiam terminationem icius, quam, quamvis in sermone Latino admodum raram, tamen stirpem Italae terminationis iccio multo frequentioris esse constat, cfr. Diezii ‚Grammatik der Romanischen Spr.' vol. II p. 294, Schuchardti ‚Vocalism. d. Vulgärlat.' vol. II p. 252. Sed haec persequantur, qui Romanensium, quae dicuntur, linguis student; nobis satis est ostendisse, Latinam linguam in denominativis procreandis non abhorruisse ab amplificatione brevioris terminationis per nova quaedam suffixa ac prope nulla mutatione notionis effecta. Quatenus tandem lingua progressa sit in hoc studio amplificandi, illustratur exemplis nonnullis a Schuchardto ‚Vocalism. et. q. sq.' vol. II p. 454 e sermone plebejo inscriptionum posteriorum collatis: *oculariarius sigillariario simpulariarius speclaria(rius) speculariari speculariarior* et *speculariaris vinariarius vinariariae.* Quae quamvis ita sint, tamen huic ratiocinationi duo obstant gravissima: discrimina aetatis et ea adjectiva quae veteres in us, recentiores in is terminaverunt. Quod enim in adjectivis in arius et aris exeuntibus, quoniam in arius exeuntia solus per breve quoddam spatium temporis sermo vetustus, haec omne subsecutum linguae aevum probabat, fieri potuit, ut in aris exeuntia per breve illud temporis spatium omnino obsoleta facta tum resuscitarentur et pleniora in arius terminata iterum lingua moverentur, hoc multo minus credibile est in altero genere adjectivorum jam memorato. Quis enim sibi persuadebit formas ut *hilarus*

(v. Ter. Adelph. 4, 8, 38, Plaut. Pers. 5, 1, 8), *gracilus* (v. Lucil. ap. Non. 8, 48, Ter. Eun. 2, 3, 22), *sterilus* (v. Fest.), *imbecillus*, similes, quas nemo erit quin concedat antiquiores esse quam frequentiores in is exeuntes, ab his tantum declinatione, non notione abhorrere? — formas *gracilus* et *gracilis*, illam adjecto lo, hanc adjecto li suffixo, quorum alterum alteri et vetustate et notione par esset, natas esse? praesertim quum potius exspectaremus, si aris vel ares antiquior esset terminatio, nos formas in is exeuntes reperire usurpatas ab antiquissimis, non a novissimis. Itaque de his adjectivis, et quae in arius aris terminantur et quae vel in lus vel in lis exeunt, non possum facere quin amplectar Curtii magistri summe reverendi sententiam, quam prodidit in programmate jam laudato de adjectivis Graecis et Latinis L litterae ope formatis p. 8 sqq. Ubi postquam docuit: simplicissimam et ob eam causam principalem formam terminationum lus et lis esse lo, Sanscriticam la, — cujus suffixi ope formata sunt, quae supra attulimus, *hilarus gracilus sterilus imbecillus*, — multis ostendit exemplis saepe in Graeca, paullo rarius in Latina lingua syllabis io ad stirpem aliquam nominalem adjunctis novum effici vocabulum vi et usu a principali non admodum diversum. His syllabis io cum suffixo lo conjunctis nasci lio. Jam vero dudum constare syllabas io et in Osca lingua, ut in *Heírennis Stenis*, et in Latina interdum quodammodo contrahi et corripi ut o illud prorsus evanesceret; ita factum esse *magis* e *magius*, *pris* in *pristinus* e *prius*. Eodem igitur modo certum esse ex vetustissimo lio fieri potuisse li, et in nominativo e lios vel lius lis. Quae si vera sunt, *gracilis* non est prorsus eadem forma atque *gracilus*, sed paullo recentior e *gracilius* quondam correpta. Sic formae et aetates, in quibus quaeque forma vigebat, optime concinunt; antiquiores antiquior, recentiores recentior semper sermo probavit. Nec repugnant huic ratiocinationi, quae Ritschelius decl. p. 23 de vocativo horum vocabulorum statuit. Quamvis enim certum hoc sit vocativum adjectivorum in

ius terminatorum semper in ie, numquam in i, substantivorum in i, non in ie exire, tamen eodem jure, quo Ritschelius conclusit, quum vocativus adjectivorum, quae terminatione ampliore a substantivis distinguere lingua voluisset, a pleniore terminatione ius duceretur, eum breviorem vocativum substantivorum testimonium esse antiquioris nominativi substantivorum alicujus olim in is terminantis, — jure eodem licebit concludere linguam, sive vocativum substantivorum a correpta nominativi forma in is exeunte in i terminabat, sive ie etiam tum in i corripiebat, quum solum in ius jam dudum exeuntem nominativum formavit, semper adjectivorum, quia a substantivis discernere vellet, vocativum ab antiquiore et ampliore quae in arius terminabat forma duxisse. Quod autem de vocativo id valet de genetivo quoque numeri singularis, quem substantiva in i, adjectiva in ii terminant. Itaque id unum constat linguam consilio quodam diversis modis genetivos et vocativos horum substantivorum et adjectivorum formavisse; explicandi autem rationes esse duas, quarum mihi propter ordinem aetatum haec videtur melior esse, qua aris et lis terminationes e prioribus arius et lius contractas explicare simus conati. Ceterum quod lingua nonnumquam ea lege, qua haec adjectiva et substantiva in vocativo et genetivo diversis terminationibus discerneret, egressa sit, nemo nimis mirabitur. Egressa vero est in exemplis duobus a Ritschelio decl. p. 23. 24. allatis, quorum alterum *filie* vocativum Livius Andronicus scripsit, Priscianus VII. p. 739 P. 301, 20 H. tradidit, alterum *manuari* vocativum Laberius teste Gellio XVI, 7, 3 posuit. Vix vero suo jure Corssenius ‚Beiträge' p. 565 *Leucesie* vocativum e carmine Saliarum haustum tamquam testimonium pristini cujusquam *Cornelie* protulit, quoniam multo verisimilius est *Leucesie* in illo carmine vetustissimo nondum substantivi sed adjectivi locum obtinere, ut fere respondeat vocativo posteriorum *Delie* et similibus.

E substantivis, quae ad similitudinem nominum pro-

priorum in is pro ius exeuntium accederent, Ritschelius decl. p. 21, 22 primum formas *di dis dispiter dijovis* attulit, quas e *dius*, tradito in *dius fidius*, vel nunc jam rectius e *dis* nominativo, *dius* formae vicario, manare censuit. Sed *di* et *dis* posse quidem esse formas e *dei* et *deis* contractas vir doctus ipse concessit; at vero si, quod mihi quoque magis placet, e nominativo *dius* has formas derivatas esse censes, facile tibi persuadebis *di* e *dii*, *dis* e *diis* contractas esse formas, quum, utrum olim *dis* nominativus quidam e *dius* sine dubio contractus exstiterit, an omnino numquam exstiterit, difficillimum dijudicatu sit. Si exstitit, *dis* eodem modo contractum est e *dius*, quo *singularis* e *singularius*, *magis* e *magius*. His vel magis dubium est *dispiter*, quum non audeam decernere, utrum e *dies-piter* an e *dis*, contracta e *dius* forma, manaverit. Restat *dijovis*, quod Gellius 5, 12 e *diei* et *jovis*, Ritschelius e *di* i. e. *dis* abjecta s finali ducit, ita ut in hac forma alterum vestigium atque id quidem certissimum prisci *dis* nominativi lateret. Qui quum optime cum nominativis nominum propriorum in is exeuntibus concineret, re vera quondam tale *dis* exstitisse verisimile est. Alterum ejusdem rei vestigium synizesis quae dicitur prodit, adhibita in substantivis in ius et ium desinentibus a poetis scaenicis quamvis solum in metris liberioribus, qua de re Ritschelius disseruit decl. p. 17 et 20, et Buechelerus decl. p. 11 sqq. Sic factum est e *filius filis*, e *filii fili*, e *filium filim*, e *filiis filis*, e *consilium consilim*. Hinc Ritschelius decl. p. 17 conclusit priscam quandam latinitatem ad masculinorum exemplum etiam neutra sic formavisse: *consilim consili(s) consili consilim*, Buechelerus autem contendit formas correptas transisse in declinationem vocabulorum, quorum stirpe i vocalis contineretur. Dissentiunt igitur viri doctissimi inter se eo, quod hic formas pleniores in ius ium exeuntes genuinas et antiquiores esse censet, quas sermo liberior poetarum scaenicorum, pronuntiatione correpta, declinatione propria moverit et in aliam traduxerit, quam tam diu servassent quam diu sermo ille

liberior valuisset, ille autem formas breves in is im desinentes principales esse, e quibus postea pleniores natae sint, et quae propriam declinationem secutae priscae hujus declinationis vestigia in formis illis reliquissent, quas quasi per synizesim effectas sermo vulgaris poetarum scaenicorum nobis tradidisset. At vero sunt, quae mihi sententiam Ritschelii labefactare videantur; si enim ejusmodi prisca horum vocabulorum declinatio exstitisset, qui factum est, ut tantum nominativus accusativus vocativus singularis formas integras servaret, genetivus dativus ablativus singularis et totus numerus pluralis semper declinationem posteriorem sequeretur? Desideramus formas *filis consilis*, *fili consili*, *filis*, *filium consilium*, *filibus consilibus*, quum, quas per synizesim effectas habemus *filis consilim*, *fili consili*, *filim consilim* omnes ita explicare possimus, ut ex usitatis natas esse haud difficile ostendamus: *filis filim consilim*, ut *magis* e *magius*, sic e *filius filium consilium* correptum, fortasse prius mutata vocali o vel u in i ad similitudinem Osci *Pupidiis* juxta *Stenis* reperti; — *fili* et *consili* contractis litteris ii in i ad similitudinem clarissimam numeri pluralis in *filiis filis*; — *fili* propter quandam vocandi casus brevitatem semper in optima latinitate a *filis* nominativo contracto formatum, quum sermo antiquissimus ne a *filie* quidem abhorreret, de quo amplius jam supra actum est, ubi de discrepantia vocativorum et genetivorum a substantivis et adjectivis formatorum locuti sumus. Habuit sermo vetustior ut in multis sic in his plus libertatis; licuit ei etiam in declinandis vocabulis, quae in ius ium terminabantur, id facere, quod sermo optimus semper in pronominum declinatione faciebat, sibi non constare in declinando. Sic aetate Plauti et Terentii ille *filis* et *filius*, *consilim* et *consilium* formis vicissim utebatur, et correptis quidem, quod res ipsa postulare videtur, tamquam vulgaribus in metris liberioribus.

At vero jam attigi, quam tertiam disputandi partem instituebam, dico pronomina, quippe e quorum declinatione similitudines formarum, de quibus haec tota disputatio est,

summas haurire possemus. Refellendum autem statim initio est, quod a Corssenio ‚Beiträge' p. 565 contra Ritschelium disputatur: ‚pronominum declinationi, quippe quae in lingua Latina multum et gravissime a substantivorum abhorreret, vim nullam vel fere nullam argumentandi in hac quaestione tribuendam esse", — nam praeter formas plerasque, quas jure pronominales appellare licet propter propriam quandam rationem declinandi, formae illarum vicariae, aetate, quoad conjicere licet, partim majores partim minores reperiuntur, quae nihil, ut ita dicam, pronominale prae se gerunt. Atque incipiendum quidem est ab *alius* vel potius a formis ejus vicariis *alis alid*, a Ritschelio decl. p. 8 sqq., 18 sqq. ad comparandum allatis, ubi vir doctus etiam veterum hujus formae vicariae testimonia perscripsit. Sunt autem hi casus traditi: nominativus *alis alid* apud Priscianum, Charisium, Diomedem, Lucilium, Catullum, Lucretium; genetivus *alis* apud Priscianum, et abjecta s finali fortasse in *alimodi* in epitoma Festi p. 28, 2 pro *alius modi*, nisi forma sit ex *alii modi* contracta, ut Plautus teste eodem Festo in epit. p. 27, 19 *aliae rei* dixit, et *alium nomen* ex inscriptione plebeja a Buechelero p. 15 affertur; dativus *ali* apud Lucretium, et *alei* in inscriptione repertus, ad quorum similitudinem Ritschelius accusativum *alim*, ablativum *ali(d)*, pluralem numerum *alis* sive *ali, alium, alibus* sive *alis, alis* supplevit. Etiam composita *aliter alibi aliquis aliquot aliquantus aliquando* a correpta forma ducta esse i vocalis in his compositis correptio demonstrat. Quae quum ita essent, non modo Ritschelius decl. p. 8 in hoc vocabulo unum exemplum pristinae suae declinationis satis diu tenaciter servatum exstare censuit, sed etiam Corssenius ‚Beiträge' p. 298 sqq., quamvis talem declinationem pristinam omnino fuisse neget, tamen in eo cum Ritschelio consentit quod confisus testimonio Prisciani XIII. p. 959 P. censet: formas correptas *alis alid* esse principales nec demum vocalibus finalibus contractis ex *alius aliud* natas, sed potius io syllabis *ali* stirpi adjectis in *alius aliud* postea

productas. Quibus adversantur Curtius et Buechelerus, qui *alis alid* formas ut *magis* e *magius* sic e principali *alius aliud* contractas et correptas esse censent. Illorum sententia nititur verbis Prisciani: ,*alis* antiquissimi pro *alius* protulerunt', horum similitudine quum exemplorum jam allatorum *magis* e *magius*, *minis* in *minister* e *minius*, *pris* in *pristinus* e *prius* facti, tum linguae Graecae, in qua unum ἄλλος *alius* Latino respondet, correptae autem formae nullum vestigium invenitur, qua de re cfr. Curtii ,Grundzüge der gr. Etymol.' ed. alter. p. 321. Nec Goticum *alis* sententiam illorum sublevat, sed quoniam *alis* nominativum formam ex *aljis* contractam esse ex *aljis* genetivo apparet, sententiam potius horum veram esse censebimus, qui etiam Latinum *alis* velint e principali *alius* correptum esse atque contractum. Quis autem omnino mirabitur, quod sermo antiquus, quippe qui formas plurimas corripere soleret, etiam *alius aliud* in *alis alid* corripuerit, formasque correptas non correptis praetulerit, posterior vero aetas, cum iterum terminationes pleniores sumeret, paullatim correptas abjecerit et principales productas, quas numquam prorsus removerat — nam *alius* antiquissimi quos habemus libri exhibent — unas receperit? Sic Ritschelius ipse mirum esse confitetur decl. p. 10 nullum brevioris formae in scaenica poesi tota vestigium esse; dixit autem *aliae rei* Plautus teste Festo in epit. 27, 19. Sic licebit certe concludere ab antiquo sermone promiscue usurpatos esse *alius alis aliud alid* nominativos, *alius ali(i)* et fortasse etiam *alis* genetivos, casus reliquos eodem modo; vix autem credemus *alis alid* formas principales esse et ab omni quidem similitudine linguarum Latinae linguae cognatarum abhorrentes. Sed sive illam sententiam sequeris sive hanc, nullo modo id minuitur, cui nos quidem magnum momentum tribuimus, genuisse linguam *alis alid* formam re vera eodem modo quo *Clodis* similesque, nec posse illam ab his separari, quod Corssenius voluit, sed quae ad comparandum adhibeatur aptissimam esse, quod Ritschelius, Curtius, Buechelerus una fecerunt. Unde apparet

nomina propria illa in is pro ius terminata, quae nos quidem, ut id repetamus, plenioribus in ius desinentibus posteriora et ex eis correptione nata esse putamus, ipsam Latinam linguam procreasse neque ab Oscis petiisse. Quanam vero ratione *alis* ex *alius*, *Clodis* e *Clodius* fieri potuerit, clarissime illustratur formis *cuis huis eis* e *cujus hujus ejus* pronuntiatione correpta natis, de quibus confer Corssenii ‚Beiträge' p. 545.

Jam postquam vidimus et adjectiva et substantiva et pronomina nominum propriorum, de quibus haec disputatio est, in is exeuntium simillima Latinam linguam procreasse, et protulimus, quid de origine eorum judicaremus: is terminationem in eis contractam et correptam esse e pleniore et principali ius, restat, ut de declinatione pauca addamus. Quis enim miraretur, si ut in multis aliis sic in his vocabulis declinandis lingua Latina parum sibi constitisset, vel ut Buecheleri (‚Grundriss' e. q. s. p. 11 sq.) fere verba reddam, si ea vocabula, quae si in ius desinerent secundam, quae vulgo dicitur, declinationem sequerentur, postquam ius terminationem in is corripuerunt, secundum rationem eorum vocabulorum declinarentur, quorum stirpe i vocalis contineretur; neque in omnibus fortasse sed tantum in nonnullis quibusdam casibus? Atque de vocativo eorum in i desinente et de genetivo in i pro ii exeunte jam supra (p. 160) quid sentiremus exposuimus, quum de adjectivis in arius et aris terminatis dissereremus. Hae terminationes correptae, utrum contractione litterarum finalium natae an ex nominativis correptis secundum propriam quandam rationem declinandi formatae essent, quum utraque ratio explicandi defendi posset, non ausus sum decernere. Quum vero natura linguae Latinae utrumque permittat statuere, summum momentum ponamus necesse est in testimoniis sive a scriptoribus sive in inscriptionibus traditis. Ac primum quidem statuendum est praeter *pronominis alis* genetivum *alis*, dativum *ali* (v. p. 163) dativi, accusativi, ablativi ab aliquo *substantivo* formati, qui in i pro io, im pro ium, id pro iod

terminaretur, nullius usquam adhuc vestigium repertum esse. Quod vero in his casibus, quippe qui in inscriptionibus rariores sint, neminem offendet, id in genetivo casu in inscriptionibus vel ipso nominativo frequentiore summi est momenti. Jam vero Ritschelio diligentissime exempla horum nominum perscrutanti unum tantum exemplum occurrit — nam de altero *C. Vettī Helīs* vide quae in fine supplementi decl. protulit — quod genetivi speciem prae se ferre asseverat, decl. p. 11. Est in inscriptione ollae cinerariae a Baldinio Dissert. academiae Cortonensis t. II. p. 151 sqq. edita et jam a me memoratum: *P. Clodīs C. L. Pampinī*, in quo, si bene verba ejus intellexi, censet nomina *Clodīs* et *Pampinī* genetivos esse debere. Fatendum est me parum versatum esse in doctrina epigraphica quam ut auderem legere: *P. Clodīs. C. L. Pampinī* scilicet filius vel tale quid, ut *Clodīs* nominativus, *Pampinī* genetivus esset, nam sine dubio vir hujus scientiae peritissimus eorum qui nunc sunt suas habuit causas, quae eum inducerent, ut censeret *Clodīs* tantum genetivum casum posse esse. Certe fefellit opinio Corssenium ‚Beiträge' p. 563 sqq., quum judicaret utrumque nomen nominativum casum esse, ac *Pampinī* quidem tamquam nomen proprium liberti Graeci scriptum pro *Παμπίνις*, abjecta ut in multis Latinis fieri soleret s finali, nominis *Παμπίνιος* vicario. Nam Graeca ejusmodi nomina omnino non ante medium saeculum primum post Christum natum reperiuntur; haec vero inscriptio certe ad initium primi ante Christum natum saeculi spectat, ut numero annorum circa centum quinquaginta a Graecis ejusmodi nominibus separetur. Quamquam igitur de hoc genetivo *Clodīs* dubitare vix licebit, tamen quum nullum ejusdem casus aliud supersit exemplum, cujus s finalis manserit, non audeo tantum ei tribuere momenti, ut omnia haec nomina propria olim in genetivo eodem modo declinata esse contendam, praesertim quum sub hac terminatione is genetivi *Clodīs* latere possit is terminatio genuina et principalis omnium genetivorum Latinorum, qui postea

semper in ī terminabant; quae sententia mihi videtur praestare. Genetivos vero *Modestis* et *Slaccis* in Corp. Inscr. Lat. vol. II. n. 455 aut cum Huebnero barbaros esse censebimus aut, ut multa similia in inscriptionibus tam novis, — qua de re cfr. Corssenii ‚Beiträge' p. 564 — ignorantia vel errore insculpentis irrepsisse suspicabimur. Priusquam igitur ut praeter unum illud *Clodis* certa alia genetivi in īs exeuntis exempla eruerentur contigerit, mihi videtur judicium suspendendum esse, quum id unum quidem constet non posse adhuc dijudicari, utrum quondam linguae Latinae in his nominibus propriis in īs pro īus terminatis licuerit genetivum et vocativum ac fortasse reliquos quoque casus singulari quodam modo e correpta et contracta nominativi forma ad similitudinem vocabulorum ī vocalem in stirpe exhibentium fingere necne.

Jam restat tantum, ut pauca addam de eis nominibus propriis, quae in ēs pro īus terminare videntur. Sunt *Barnaes Verres Menátes*, quorum *Barnaes* in olla cineraria scriptum et e Lupii et Garruccii schedis a Ritschelio decl. p. 8 perscriptum, *Verres* nomen notissimum ac gentilicium quidem, de quo vide Ritschelium in suppl. p. 3, *Menates* a Garruccio in Bullettino Romano anni 1860 p. 97 ex inscriptione: *P. Menates. P. F. Tr. Pl.* XXX publicatum, a Ritschelio decl. p. 16 et supplem. p. 7 sqq. explicatum, a Corssenio ‚Beiträge' p. 566 in dubitationem vocatum est. Atque *Γάεις* C. I. Gr. n. 3976, *Νόννεις* ib. n. 2322, b, 84, *Πετρώνεις* ib. n. 9655, b, quibuscum concinunt Graeca nomina *Στρούθειν* in Letronnii Rec. II. p. 99 et *Ἀθήναεις* C. I. Gr. n. 623, quorum infra mentionem faciemus, ad Latina explicanda cum Ritschelio idcirco non afferemus, quod in his omnibus ει̅ diphthongum simplicis ῑ vocalis tantum in scriptura locum obtinere verisimile est. At vero certe huc pertinet Oscum *Maís*, cujus í̄ respondet ē Latinae vocali, et, quod Ritschelius attulit, *ille* pronomen abjecta s finali pro *illus* positum. Ut enim quondam Latinis praeter *aedilis* dicebatur *aediles*, qua de re

vide Buecheleri ‚Grundriss‘ e. q. s. p. 11 sqq., et Oscis non minus *Maís* quam *Niumsis*, sic etiam *Verres* et *Verris*, illud notissimum Siciliae spoliatoris nomen, hoc in inscriptione saeculi septimi a Ritschelio supplem. p. 4 reddita et in I. R. N. n. 849 scriptum, et *Verrius*, cujus nominis testimonium relictum est in *lege Verria*, a Cicerone accus. Verr. III, 49, 117 memorata, et quod redit in epistolis Ciceronis ad fam. 9, 20, 2. 26, 1. 12, 14, 5 et Graecis litteris *Οὐέρριος* scriptum in C. I. Gr. n. 5838; tum *Barnaes* aeque ac *Barnaeus*, de quo vide Ritschelium in supplem. p. 7, praesto sunt, et ita quidem, ut formae in es terminatae aetate majores vicariae in is ius aeus exeuntium sint.

Quae quamvis ita sint, tamen non ausim inde concludere es terminationem olim non modo positam esse in omnibus eis semper nominibus, quae postea in is exirent, sed etiam principalem et genuinam terminationem esse omnium vocabulorum, quae deinde in ius desinerent, sed id tantum, ut Oscae in *Maís* juxta *Niumsis* usurpato, sic Latinae linguae quondam licuisse pleniorem aliquando terminationem horum vocabulorum non solum in is sed etiam in es contrahere, quum jam sola i vocalis quondam producta ius terminationis testetur ipsam hanc ius terminationem ex aliqua pleniore correptam esse. Quum vero hanc pleniorem et antiquissimam fuisse êja Sanscriticam terminationem et aija Oscam ejus vicariam Corssenius ‚Kuhns Zeitschrift‘ vol. V. p. 88 ostenderit, id mihi certe videtur constare repetendam esse es in tribus illis vocabulis ab antiquiore hac ac pleniore, is terminationem in reliquis de quibus disputavi nominibus propriis ab ius, ius terminatione, quae ipsa ex illa antiquissima ducta in is postremo correpta sit.

II.

Graecis nominibus propriis aut masculini in ις pro ιος aut neutri generis in ιν pro ιον exeuntibus inscriptiones e saeculo medio primo post Christum natum usque ad tempora quae dicuntur Byzantina abundant, sed pauca etiam auctores quidam aetatis Byzantinae exhibent. De quorum origine quum multum disputatum sit inter viros doctos, certe operae pretium erit singulorum singulas de his nominibus sententias breviter repetere. Ac tetigit quidem hanc quaestionem quum multis aliis locis *corporis inscriptionum Graecarum* tum vol. I. p. 367. 373. 475. 499. 535. 799. *Boeckhius* ita, ut scripturam exemplis ex aliis inscriptionibus repetitis confirmaret et nonnumquam, ut vol. I. p. 799 ad n. 1656, b, has formas barbaras esse significaret. Ejusdem sententiae videtur fuisse *Franckius* in *Richteri Inscr.* p. 195 secundum Ritschelium decl. p. 3, cujus quum libellum non potuissem ipse inspicere, sententiam e Ritschelii decl. p. 4 et *Welckeri adnot.* in *Mus. Rhen. nov.* t. IV. p. 186 comperiebam fuisse has formas tamquam ‚barbaras hellenisticas Byzantinas‘ ex regionibus orientis in sermonem Graecum irrepsisse. Eidem barbariae hellenisticae vel Byzantinae graecitati haec nomina tribuerunt *Welckerus Syll. epigr. Gr.* p. 18, *Osannus Syll. epigr. Gr.* p. 437. 456. 488, *Franzius* in *Elementis epigr. Gr.* p. 248, qui cum *Carolo Keilio* in *Specim. onomatol. Gr.* p. 79 sqq. nonnulla congesserunt; et tribuerunt quidem ob eam causam, quod recentiores et hodierni Graeci hanc consuetudinem ιος in ις vel ις vicariam ης, ιον in ιν syllabam, et utriusque syllabae littera finali abjecta in ι vocalem contrahendi non servarent tantum, sed etiam in cunctis fere ejusmodi vocabulis nec solum in nominibus propriis secuti essent, qua de re vide *Mullachium* in *Gramm. linguae Gr. vulg.* p. 143. 157 sqq. 173 sqq., *Coraem* ad *Heraclid. Pont.* p. 209. adnot. 353, *Rossium* in Inscr. Gr. ined. t. II. p. 59 n. 173, ‚Insel-

reisen‘ t. III. p. 163 adnot., *Mus. Rhen. nov.* t. IV, 185 sqq. E quibus Franzius, quocum consentire videtur Keilius, quippe qui formas, quarum breviloquentiae causa nunc alteram partem — ut *Νῖκις* pro *Νικίας*, *Λῦσις* pro *Λυσίας* — Doricas, alteram — ut *Δημῆτρις* pro *Δημήτριος* — hellenisticas appellare liceat, promiscue enarret, Welckerus l. s s., Rossius in Mus. Rhen. l. s. s. suspicati sunt hanc consuetudinem e dialecto Dorica, cujus infra mentio iterum fiet, in linguam vulgarem paullatim invasisse, Coraes quum aliis locis tum l. s. s., Rossius secundum Welckeri adnot. in Mus. Rhen. l. s. s. ex Homerico nomine *Χρόμις*, *Χρόμιος* sive *Χρομίος* concluserunt prima talium formarum vestigia jam ad antiquissimam Homeri aetatem referenda esse. Contra quos *Lobeckius Pathol. serm. Gr. Prolegg.* p. 500 sqq. antestatus est primum magnum interesse discrimen inter formas *Νῖκις* *Λῦσις*, quas Doricas illi appellarent, et titulos inscriptionum aetate tam recentium, qui ‚manifestam prae se gererent plebeji sermonis corruptelam‘ jam eo, quod accentus eorum in ea syllaba maneret in qua fuisset in voce incorrupta, quod ‚certissimum imminutionis signum‘ praeberet; deinde formas quas appellarent Doricas non esse solum Doricas sed etiam communes reliquis Graecorum dialectis, quod comprobarent Atheniensium nomina similiter figurata; denique non opus esse omnino in toto genere nominum quae falso Dorica appellarentur de imminutione syllabae finalis nos cogitare, quum ex una eademque stirpe *Ἀλεξ* linguae Graecae, qua esset hac in re fertilitate, licuisset gignere nomina *Ἄλεξος* *Ἄλεξις* *Ἀλεξίας* *Ἀλέξιος* *Ἀλέξων* *Ἀλεξίων* *Ἀλεξῖνος*. Novam denique viam explicandi aperuit *Letronnius* ‚Rec. des inscr. de l’Egypte‘ eo quod, quamquam vol. II. p. 99 sqq. Coraem sequebatur, I. p. 111 hanc consuetudinem posterorum Graecorum ad vim consuetudinis Romanae (‚par suite de l’ influence Romaine‘), quam priore parte tractabamus, referebat. Hunc secutus est, qui novissimus de his nominibus disputavit, *Ritschelius* in program-

mate jam saepe memorato quod composuit de decl. quad. Lat. recond., in quo conatus est ostendere declinationem illam reconditiorem vocabulorum Latinorum quondam in is postea in ius desinentium ‚a Romanis transisse ad Graecos atque ibi etiam constantius perstitisse quam inter ipsos Romanos posteriorum saeculorum', v. decl. p. 16.

Jam vero priusquam ipsi horum nominum originem investigemus, juvabit sine dubio exempla, quae ex inscriptionibus Welckerus, Franzius, Osannus, Keilius, Letronnius contulerant, Ritschelius nuper auxit et decl. p. 3 sqq. enarravit, in medium proferre, atque addere, quae *Corpus Inscr. Gr.* a me occasione data perlustratum et *tertia editio lexici Papii nominum propriorum Graecorum* a patre meo retractata, a me ad finem perducta, mihi suppeditaverunt adhuc non collata.

Exempla jam a Ritschelio l. s. s. enarrata sunt:

primum nominativorum vulgo in ιος desinentium haec: *Αμμῶνις* C. I. Gr. n. 4713, c a. p. Chr. 109 in inscr. Aegyptia Latinis et Graecis litteris inscripta; *Ἀνατόλις* e Cardinalis Inscr. Velitern. p. 214 a Ritschelio perscriptum; *Γ[άιος Ἀ]νπέλις* C. I. Gr. n. 5304 in inscr. Cyrenensi, et *Ἀνπέλις* ib. 6440 in inscr. Romana; *Ἀπατοῦρις* ib. 4419 in inscr. Ciliciensi, idem nomen quod ib. 4420 *Ἀπατούριος* in nominativo, ib. 4411. 4413 *Ἀπατουρίου* in genetivo audit; *Ἀπολλῶνις* ib. 2646 in inscr. Cypria, *Ἀπόψις* ib. vol. IV. p. 309; *Ἀσκλῆπις* ib. n. 9288 in inscr. Christiana Meli insulae; *Ἀφροδῖσις* ib. 9589 in inscr. Christiana urbis Romae; *Γοργόνις* ib. 9670 in inscr. Christ. u. Rom., *Δημῆτρις* ib. 284, l. 40 et 196, b, Add. in duabus inscr. Atheniensibus, et ib. 9619. 9719 in duabus inscr. Christ. u. Rom., *Διονῦσις* ap. Franzium, Keilium, Ritschelium l. s. s., *Αὐρήλιος Εἱμέρις* i. e. *Ἱμέριος* ib. C. I. Gr. n. 9704 in inscr. Christ. u. Rom., *Ἐρῶτις* ib. 2521; *Εὐσέβις* ib. 9612 in inscr. Romana; *Θεοδόσις* ib. 9607 in inscr. Romana; *Λιβᾶνις* ib. 8550. 8554 in pondere aereo insculptum, *Μετρίκις*

ib. 9550 in inscr. Christ. prope Tusculum effossa; [Π]ε-λάγις ib. 9654 in inscr. Christ. urbis Romae; Ταράσις ib. 9259 in inscr. Galatica; Χαλκηδόνις ib. 9597 in inscr. Romana; — nec re diversorum quamvis specie paullo magis singularium: Ἀθήναις C. I. Gr. n. 265, 13. 267, 14 sub Claudio imperatore; 272, b, 10 a. p. Chr. 139; 282, 16 sub Caracalla imperatore, — cuncta in inscriptionibus Atheniensibus catalogos epheborum agonistarum gymnastarum continentibus et nominum Graecorum Latinorumque promiscue mistorum plenis, ad quod genus pertinet sequens quoque Εἰρήναις ib. 269 in inscr. Atheniensi sub imperatore Trajano vel Hadriano; Ἑστίαις ib. 573 in inscr. Atheniensi; Ἀρίσταις e nummis Cois commemoratum a Letronnio et Mionneto III, 402. S. VI, 566; tum accusativorum ad idem genus pertinentium: Ἀκέσιν h. e. Ἀκέσιον C. I. Gr. n. 511, cfr. Add. 511, nomen Telesphori apud incolas Epidauri oppidi Peloponnesii in inscr. vix ante saeculum p. Chr. tertium scripta et Athenis effossa; Ἀφροδεῖσιν ib. 1781 in inscr. Thessala; Ἑλλάδιν ib. 942 in inscr. Attica; Δυνάμιν in Osanni Syllog. p. 437, a Ritschelio non perscriptum; Σιβύρτιν C. I. Gr. n. 1001 in inscr. Attica; — porro vocativorum: Ἀπόλλωνι et Σύμφορι C. I. Gr. n. 3096 in inscr. Lycia, cfr. Boeckhii ad hunc titulum notam; —

tum neutri generis nominum, sive sunt mulierum ut Ἐλευθέριν C. I. Gr. n. 704 in inscr. Atheniensi; Καλλίστιν ib. 1898 in inscr. Corcyraea; Φιλημάτιν ib. 506 in inscr. Atheniensi; Ζωσάριν ib. 2410 in inscr. Paria; Ἀρτέμιν ib. 2729 in inscr. Carica; — sive urbium ut Εἰκόνιν Κίτιν ib. 4472 in inscr. Syria, de cujus aetate cfr. Mus. Rhen. nov. t. IV. p. 186; — sive fundorum ut Ἀποψίδιν Τοπάριν Φοινίκιν Χρυσελάδιν C. I. Gr. n. 8656, B, 10 in inscr. Theraea; —

deinde nominis virilis unum in εις pro ειος terminatum Στρούθειν, a Letronnio Réc. II. p. 99 sqq. disceptatum, quocum conferas licet Ἀθήναεις C. I. Gr. n. 623 in

inscr. Atheniensi et quorum jam mentionem fecimus (p. 167) Romana *Νόννεις Γάεις Πετρώνεις*; —

postremo appellativorum ut *μαρτύριν στάδιν πάδιν* sive *πέδιν* i. e. *παιδίον* cfr. Boeckh. ad C. I. Gr. vol. II. n. 2980, Osann. Syllog. p. 437. 456. 488.

His ego addidi e C. I. Gr. haec exempla: primum nominativorum vulgo in *ιος* desinentium: *Ἀπολλῶνις* n. 4380, 1 in inscr. Pisidica; *Γεόργις* ib. 8644 in inscr. Asiae minoris; *Δρακόντις* ib. 4637 in inscr. Syria; *Εὐάνθις* ib. 8873 in inscr. Christiana Syria; *Εὐγάμις* ib. 9568 in inscr. Christ. urbis Romae; *Εὐγένις* ib. 6457 in inscr. Romana; *Εὐτρόπις* ib. 9882 in inscr. Christ. Aquilejensi; *Εὐτύχις* ib. 9721 in inscr. Christ. u. Rom., *Εὐψύχις* ib. 6397 in inscr. Romana; *Ἡσύχις* ib. 9795 in inscr. Christ. u. Rom.; *Καλλιόπις* ib. 4799, c, Add. in inscr. Aegyptia, *Καρακούττις* ib. 6243 in inscr. Romana, cfr. Welckeri Syll. p. 18; *Κισάμις* i. e. incola Cisami navalis Apterorum in insula Creta n. 6377, ad qu. v. notam Boeckhii; *Κῦρις* i. e. *Κύριος* n. 5031 in inscr. Nubiensi sub imperatore Septimio sive Alexandro Severo facta; *Λαυδίκις* n. 8863 in inscr. Romana; *Μονειλλάρις* et *Μονειλάρις* ib. 4404 in inscr. Ciliciensi, fortasse Romanum aliquod *Monilarius*; *Ἄλφιος Ὀλύμπις* ib. 6491 in inscr. Romana; *Ὀλύμπις* ib. 3757 in inscr. Bithynica; *Οὐράνις* ib. 9868 in inscr. Christiana oppidi Pisauri; *[Π]αρθένις* ib. 3664, 41 et *[Π]αρμένις* ib. 3663, A, 10 in inscriptionibus Cyzicenis; *Πορφύρις* ib. 9581 in inscr. Christiana; *Σπουδάσις Παλατῖνος* ib. 4815 in inscr. Aegyptia *Τ. Λ[οῦ]ππος [Σω]τῆρις* ib. 6999 in inscr. Florentina; *Τελεσφόρις* ib. 9583 in inscr. Christ. u. Rom. Quibuscum statim conjungo quum *Ἀποδήμης* i. e. *Ἀποδήμιος* ib. 9572 in inscr. Christ. u. Rom., ubi *ης* locum tenet *ις* syllabae, ut in *Βασίλης* in inscriptione quadam Rhodia a Rossio in Mus. Rhen. l. s. s., et in *Σειμάκης* ab eodem in Inscr. Gr. ined. t. II. p. 59 disceptato, quibuscum contulit hodierna nomina *Δημήτρης Παυλάκης Ἀθανά-*

σης; tum Λεόντεις i. e. Λεόντις Λεόντιος C. I. Gr. n. 9655, a in inscr. Christ. u. Rom., figuratum ut Γάεις Νόννεις Πετρώνεις Στρούθειν, quorum jam bis (p. 167. 173) mentionem feci; deinde tertium Μηκάλι Σουλπίκιος Ἀκίνητος ib. 5586 in inscr. Sicula, abjecta more hodiernorum Graecorum littera finali Μηκάλι nominativi; cum nomine autem Μηκάλι confer nomina Μίκαλος, Μικαλίων in lexico patris, quibus Μηκάλι fortasse affine est. Etiam Ἀπολλῶνι C. I. Gr. n. 284, 31 positum in longa nominativorum serie huc pertinere puto.

His nominativis respondent accusativi: Ἀκάκιν C. I. Gr. n. 7326 in gemma incisum, quod propter antecedentem titulum 7325 non muliebre nomen esse arbitror; Μακάριν ib. 6274 in inscr. Romana; Ὀλύμπιν ib. 5638 in inscr. Tauromenitana, quod vero propter sequentem genetivum Ὀλύμπιος cum Boeckhio malim Ὄλυμπιν scribere, ut ad nomina quae breviloquentiae causa jam semel Dorica appellavimus pertineat; — quo accedunt vocativi: Ἀκάκι ib. 7325 in gemma incisum; Γερόντι ib. 9804 in inscr. Christ. u. Rom.; Εὐάγρι ib. 7329, c in gemma incisum; Εὐγένι ib. 7329, d in gemma incisum; Εὐσστάτι i. e. Εὐστάτιε ib. 9601 in inscr. Christ. u. Rom.; Κῦρι ib. 7336 in gemma incisum; Μακάρι ib. 7338. 9106 in gemma incisum.

In altero loco posui neutri generis nomina mulierum haec: Ἐρῶτιν ib. 6482 in inscr. Romana; Ἱμμάθιν ib. 4009, b et Βάθθιν ib. 4396 in inscriptionibus Asiae minoris, nisi omnino sunt barbara; Κλαυδία Μᾶτριν ib. 6608 in inscr. Romana; Πολυχρόνιν ib. 6458 in inscr. Romana, et ib. 9630 in inscr. Christ. ibidem effossa; Τατάριν ib. 3954 in inscr. Phrygia; Τυχάριν ib. 9613 in inscr. Christ. u. Rom., [Φιλη]μάτιν ib. 4397 in inscr. Isaurica; Χαρίτιν ib. 3394.

Augere licuit haec quinquaginta fere exempla numero haud parvo eorum, quae e titulis nummorum a *Mionneto* editorum in libellum patris transierant, et nonnullis quibus-

dam, quae e schedis collectionibusque suis *Kumanudas* Atheniensis vir diligentissimus patri miserat. Ad haec accesserunt pauca quaedam, quae et pater et ego vel e libris Suidae, Procopii, Etymologici magni nonnullorum aliorum aetatis Byzantinae scriptorum conquirebamus vel ex aliis fontibus ille hauserat, quorum quum majorem partem, ut omnes Mionneti titulos, non potuerim ipse apud scriptores inspicere, sufficere debebit in citando auctoritas libelli patris.

Pertinent huc: Ἀκέσις ap. Mionn. III, 419 in nummo Rhodio; Ἄλλις i. e. Ἄλλιος, de quo inspice lexicon patris, ib. III, 90 in nummo Ephesiorum; Ζαρμένις vel melius Παρμένις e conjectura Keilii ib. III, 404 in nummo Coo; Φίλις ib. S. I, 291. S. IV, 360. S. II, 210 in nummis Tarentinis, Chalcidicis, Abderitanis; Ἀνθῶνις, quod potest esse Ἀνθώνιος, ut fortasse cum ἄνθος vocabulo quodammodo cohaereat, aut idem atque Ἀντῶνις Ἀντώνιος Romanum, cum sequentibus quattuor: Ἀριστόβις, quocum conferre licebit Ἀριστόβιος ap. Mionn. III, 417; Ἀρτέμεισις sive Ἀρτεμεῖσις in inscr. quadam, Ζεφύρις in inscr. Attica; Θεοδαῖσις, quocum confer Θεοδαίσιος in lexico Hesychii, in inscr. Attica, — cuncta a Kumanuda patri suppeditata; Ὀλύμπις nomen sculptoris in titulo alicujus nummi incisum, et Παιάνις in Theod. Prodr. t. V. Spic. Rom. 396, de quibus inspice lexicon patris; Θεμίστις (Θέμιστις in editione Bekkeri) i. e. Θεμίστιος in glossemate Suidae pone Θεμίστιος positum; Λασκάρις in Ephr. mon. multis locis, de quo, ut de affinibus Λασκάρης Λασκάριος, vide lexicon patris; Λαέρτις in Etym. m. 554, 46: ὥσπερ δὲ λέγεται Βούσιρις οὕτω καὶ Λαέρτις Λαέρτιος; Μαραθῶνις (Μαράθωνις exhibet editio Tauchnitziana), nomen proprium virile in epigrammate Anthologiae Palatinae incerti auctoris (VII, 340); —

porro quae in $\overline{\alpha\iota\varsigma}$ pro $\overline{\alpha\iota o\varsigma}$ terminantur: Ἄνταις ap. Mionn. S. VI, 591 in nummo Rhodio; Ἴταις, cfr. Ἰταῖος

in lex. patris, ib. I, 279 in nummo Lilybaei oppidi; *Κήπαις* ib. III, 187; *Σίμαις*, quocum cfr. *Σιμαῖος* C. I. Gr. n. 7475, ap. Mionn. S. III, 316; *Κότταις* e Thpbn. chrngr. in lex. patris, ad quae accedit unum nomen in *εις* pro *ις* aut *ειος* desinens *Ἧλεις* ex inscr. Marathonica a Kumanuda missum, quocum confer *Ἠλεῖος* et *Ἦλις* nomen masculini generis in lex. patris et *Κράτεις* in Keilii Inscr. Boeot. LXI, II, 1, et *Εὐάρεις* ib. p. 57 simili quodam modo figurata; —

tum alterum in *ης* pro *ις* desinens *Κουρτίκης* Basilii imperatoris cognomen, quocum confer Romanum ut videtur nomen *Κουρτίκιος* in lex. patris; — denique neutri generis nomina, sive mulierum ut *Σωσάριν* ex inscr. Paria a Kumanuda missum, fortasse idem atque *Σωσάριν* C. I. Gr. n. 2410; *Ἐρῶτιν* ex inscr. Andria, *Νικάσιν* juxta *Νικάσιον* positum ex inscr. Tithoraeensi ab eodem patri suppeditatum; — sive sunt castellorum vel oppidorum ut *Ἰλλύριν* in Aedif. Procopii ed. Bonn. 4, 1, *Κιόνιν*, ib. 4, 4, *Δυρλάχιν* vel *Δυρράχιν* ib. 4, 4. Quae vero cuncta superat insolentia *Κῦρι* vocativus nominis ejusdem pueri, qui bis a Stratone in Anth. XII, 206. 213 sic, semel ib. 215 terminatione ampliore *Κύριε* formatur.

Non sine consilio uni cuique nomini ubi licuit semper apposui indicium loci, ubi inscriptio effossa est. Unde si id solum intellexerimus eas inscriptiones per omnes regiones, in quibus Graece loquebantur, ita sparsas fuisse, ut ea quaestione loci omnino nihil proficeremus, etiam id in lucro ponemus. Facilius enim refutabimus quae Richterus l. s. s. protulit: e linguis gentium quae ad orientem spectarent sive Asiaticorum sive Aegyptiorum haec nomina ad Graecos transisse. Si enim tales inscriptiones in sola Asia Aegyptove effoderentur, non dubitarem viro docto assentiri. Nemo enim negabit, ubi inscriptiones Graecas Asiae in tertio vol. corp. inscr. Gr. perlustravit repperitque nomina barbara fere innumerabilia in *ις* *ιν* *αις* *εις* exeuntia, ut *Νενάριν* ib. 4405, *Νίνεις* accusativumque ejus *Νίνειν*

ib. 4413, cfr. adnot. Boeckhii ad hunc titulum, alia multa atque ea omnia illis Graecis simillime figurata, potuisse fieri, ut, si Graeca nomina ejus generis in sola Asia exstarent, secundum eorum similitudinem Graeci quoque earum regionum sua ut barbarorum aequarent nomina mutilarent, praesertim quum omnia haec nomina Graeca in plebejis tantum inscriptionibus essent. Nec minor similitudo est longe plurimorum nominum Aegyptiorum, quippe qui ut Graeci vel eandem duplicem *ις ιος* terminationem uni eidemque stirpi affinxerint. Sic *Παχούμιος* et *Πάχουμις*, *Μείνιος* et *Μεῖνις*, *Πετίσιος*, cui respondet nomen muliebre *Πετισία*, atque *Πέτισις* legitur, quae nube exemplorum augebis, si nomina Aegyptia in lexicon patris recepta perlustraveris.

At vero quae contra originem Asiaticam Aegyptiamve est, eadem ratio postulat, ut Latinam refellamus, nec tantum, quod ea nomina etiam in inscriptionibus legantur, in quibus nullum Romanum nomen insit, nec quod non solum ex inscriptionibus Romae effossis colligantur — quas frequentia reliquas superare nemo mirabitur, qui computaverit fere omnes Christianas adhuc Romae tantum effossas esse — sed per Graeciam, insulas, Asiam, Africam sparsae sint, sed praecipue ob eam causam, quod inter ipsos Romanos posteriorum saeculorum rarissima fuisse Latina nomina similiter figurata vidimus, nam vel ex Latinis, quae supra enarravimus, quamvis perpaucis, *Helis Eugenis Ampelis Apeleis* similia, etsi Latinis litteris scripta sunt, tamen Graeci suo jure possunt sibi arrogare. Etiam eo quod duo tituli bilingues C. I. Gr. 6666. 3309 Graecis formis brevioribus plenas Latinas sociant ut *Αὐρῆλις* et *Aurelius*, *Λιτόρις* et *Litorius*, cfr. Ritschel. decl. p. 7, videtur mihi quidem significari, consuetudinem illam Romanam ius terminationem in is corripiendi, quondam tam validam, jam imminutam esse eo tempore quo Graeca lingua praeferre non correptae correptam terminationem inciperet.

Sed omnino non opus est confugere ad linguas alienas,

quibus originem horum nominum explicemus, quorum similium totum genus ipsa Graeca lingua exhibet. Est genus eorum nominum propriorum quae pro *ιας* longiore *ις* breviorem terminationem habent, quae falso Dorica ab *Ahrensio* II, 233 appellari jam obiter supra tetigimus. Vere Dorica exempla collegi e lexico patris haec: *Ἆγις* sive *Ἧγις*, *Ἄνανις*, *Ἄναπις*, *Βοῦλις* sive *Βῶλις*, *Δᾶμις* sive *Δῆμις*, *Δεῖνις*, *Κάλλις*, *Κλεῖνις*, *Κνῶπις*, *Λάπις* i. e. *Λάμπις*, *Λῦσις*, *Νῖκις*, *Ξεῖνις* sive *Ξένις*, *Πῆλις*, *Πῦθις*, *Σῶσις*, *Φίντις*, *Φίλλις*, quibus plus minusve respondent nomina in *ης εος εας ιας ιος* desinentia et ipsius Doricae et reliquarum dialectorum: *Ἀγίας Ἡγέας Ἡγίας*, *Ἀνανίας Ἀνάνιος*, *Ἀναπίας*, *Βούλης Βουλίας*, *Δαμέας Δαμίας Δάμιος*, *Δεινίας Δείνιος*, *Καλλέας Καλλίας*, *Κλεινίας*, *Κνωπίας*, *Λάμπης Λαμπίας*, *Λυσέας Λυσίας Λύσιος*, *Νικέας Νικίας*, *Ξενέας Ξενίας Ξένιος*, *Πηλίας*, *Πυθέας* (Ion. *Πυθέης*) *Πύθεος Πύθης Πυθίας Πύθιος*, *Σωσίας*, *Φιντίας*, *Φιλλέας Φιλλίας Φίλλιος Φίλλης*. Ad quae accedunt eadem lege formata, quamquam casu quodam nominibus vicariis longioribus adhuc caremus: *Ἄναξις Δόρκις Δοῦρις Θεῦνις Κνίδις Νῶμις Οἶκις Πρᾶτις Προῦμνις Τρύπις Φοῖβις* similia. Sed etiam propius ad similitudinem nominum propriorum in *ις* pro vulgari *ιος* exeuntium accedunt nonnulla Doriensium, quorum breviori *ις* et reliquorum Graecorum et ipsorum Doriensium longior *ιος*, non *ιας* terminatio respondet. Sic praeter *Κίκις Κόννις Ἄδωνις Κλέοβις Πίονις Γῦλις* seu *Γύλλις Πόντις* reperiuntur *Κίκιος Κόννιος Ἀδώνιος* (v. B. A. 346) *Κλεόβιος Πιόνιος Γύλιος Πόντιος*. Quod vero jam Lobeckius l. s. s. ostenderat, his formis brevioribus nequaquam solos Dorienses usos esse, sed etiam quamvis rarius reliquos Graecos, id quoque illustretur exemplis nonnullis, quae ex eodem lexico patris contuli. Sic pro vulgari *Ἀγησίας* dicebant Boeotii *Ἄγησις*, pro *Καλλίας* iidem, Erythraei, Attici

etiam Κάλλις, pro Κλητίας Elei Κλῆτις, pro Γνωσίας Chii Γνῶσις, pro Κτησίας Attici etiam Κτῆσις, pro Κύριος Cyprii Κύρις, de quo confer Mus. Rhen. nov. t. IV, 186 adnot.; sic leguntur in inscriptionibus Atticis Σῶτις (C. I. Gr. I, 224: — — — Καρκίδαμος Σώτιος ἐδίδασκεν; tempus est Ol. 115, 1), Ξεῖνις (cfr. Lob. Prolegg. p. 502), Κύβερνις (cfr. eundem l. s.), Δίερξις, similia; sic exstant Λύκις et Λύκης Λυκέας Λυκίας Λύκιος, Μάρδαρις et Μαρδάριος, Μόρμις et Μορμίας, Μόσχις et Μόσχιος, Πόλις et Πόλιος, Κύδις et Κύδιος Κυδίας, Ὕβρις nomen virile et Ὑβρέας; sic Σφόδρις ap. Ap. Rh. 1, 1041 sine dubio idem est nomen atque vulgarius et frequentius Σφοδρίας. Huc pertinent multa quae Keilius l. s. s. et Lobeckius l. s. s. congesserunt exempla: Χρόμις Χρόμιος Homerica illa nomina, Ἄμφις pro Ἄμφιος sive Ἀμφίας, Ἄριστις Ἀριστίας, Βάκχις pro Βάκχιος, Ἵππις pro Ἱππίας, Νύμφις Νύμφιος, Πόλυμνις, quocum cfr. Πολύμνιος ap. Qu. Sm. 2, 292 et Πολυμνίας C. I. Gr. 1771, Σίνις Σίνιος Σίννιος, Τέλλις pro Τελλίας, Τῖσις pro Τισίας positum, Στράτις Στράττις Στράττιος, Κρόνος Κρόνις cfr. Et. M. 729, 38. Quid, quod ostendit Lobeckius Prolegg. p. 502, licuisse Graecis interdum unum eundemque hominem diversis ejusdem stirpis nominibus propriis appellare, comprobatur hoc Δάμασις et Δαμασίας unius archontis Attici, Σκυλλίας Σκύλλις Σκύλλος unius urinatoris, Λύκις Λύκος; Φόρμις Φόρμος unius poetae, Δῶτις Δῶτος, de qu. vid. St. B. v. Δώτιον, unius herois, Ἀρχιδαμία (Plut. Pyrrh. 27) et Ἀρχίδαμις (Polyaen. 8, 49) unius mulierculae nominibus.

Quamvis autem libenter Lobeckio concedam haec nomina nec Dorica appellari nec reapse confundi debere, ut exempli gratia a Keilio l. s. s. permista sunt, cum eis, quae vulgo quidem in ιος, sed in ultimorum saeculorum inscriptionibus saepe etiam in ις terminentur, tamen non possum

viro doctissimo assentiri in eo quod hinc conclusit omnes illas formas ab una stirpe diversis tantum affixis terminationibus linguam genuisse, ita ut exempli gratia *Δῆμις* non contractum esset ex *Δημίας* vel *Δήμιος*, sed sola terminatione haec ab illo differrent. Quae ut comprobet nititur maxime nonnullis locis Etymologici magni, ut 729, 38: *Στράττις: ὥσπερ παρὰ τὸ Βάκχος γίνεται Βάκχις, Κρόνος Κρόνις, δῆμος Δῆμις καὶ Δᾶμις, οὕτω στρατός Στράτις καὶ πλεονασμῷ τοῦ τ Στράττις*; — 478, 50: *τὸ Θοῦρις ἀπὸ τοῦ Θοῦρος γίνεται*; — 243, 7: *Γύνις· — παρὰ τὸ γυνή παρωνύμως γύνις, ὡς δάφνη Δάφνις καὶ νύμφη Νύμφις*; — 247, 33: *παρὰ τὸ δῆμος γίνεται Δῆμις καὶ Δᾶμις Δωρικῶς, ὥσπερ ἀπὸ τοῦ δουρὸς γίνεται Δοῦρις*. Alia ipse ducit a verbis ut '*Πρέπις Χαῖρις Τέλλις Σκέλλις* et a *σίνομαι σίνις*', de quibus solis, ut hoc statim praemittatur, cum eo consentio, quum in his sine dubio ut in *ις* vocabulum, cujus stirps verbum esset, terminaretur, facile fieri potuerit. De reliquis autem ab eo dissentio. De uno *Ἀλεξ*, quippe quae esset stirps verbi, et *Ἄλεξος* et *Ἄλεξις* *Ἀλεξίας Ἀλέξιος* formari poterant, terminatione sive *ο* sive *ι* sive *ια* sive *ιο* stirpi verbi adjuncta, et *Βάκχις* poterat a stirpe quadam verbali *βακχ* deduci quamquam mihi *Βάκχις* videtur contractione e *Βάκχιος* idque *Βάκχιος* suffixo *ιο* addito e *Βάκχος* natum esse, — verum *Δῆμις* quomodo fieri potuerit nemo explicabit, nisi ex stirpe nominali *primum* *Δημο* ita ut *ιο* suffixo addito inde *Δημιο-ς* factum et hoc in *Δῆμις* contractum sit. Nomina enim in *ι-ς* exeuntia quae ex stirpibus nominalibus proveniant, nulla sunt.

Quae igitur in parte priore de *sterilus sterilis, gracilus gracilis*, Curtii sententiam amplexi vidimus, idem valebit de terminatione Graeca *ις* in plerisque eorum nominum, quae eorum quae in *ος* exeunt vicaria videntur. Itaque res sic fere se habuit: e *δημο-ς* ope diversorum suffixorum lingua procreavit *Δημέας* sive *Δαμέας*, *Δαμίας*, *Δάμιος*, quorum *Δημέας* poterat contrahere et postremo

re vera contraxit in Δημῆς (C. I. Gr. 2096) — cfr. Φιλῆς, similiaque ultimae graecitatis nomina propria, — seu Δημᾶς ad similitudinem nominum propriorum inprimis Byzantinorum hellenisticorumve, ut Κρινᾶς Κοσμᾶς Ἡρᾶς Ζηνᾶς aliorum, — Δαμίας autem et Δάμιος in Δᾶμις, ac Δαμίας quidem multo prius et praecipue in Dorica dialecto, Δάμιος autem a medio demum saeculo primo p. Chr. Sic αιος quoque terminatio, correpta prius in αις, ut in Ἀθήναις reliquis similibus, cfr. γεραίτερος pro γεραιότερος, δεξι-τερό-ς pro δεξιο-τερο-ς, denique contracta est aut in ᾶς, ut in Ἀθηνᾶς Ἑρμᾶς Παρμενᾶς aliis nominibus ejusmodi, aut in αῖς, vi diphthongi exstincta et accentu mutato, ut in hodierno Βαρθολομαῖς similibus, qua de re cfr. Mullachium l. s. s. p. 173 sqq. Nec quidquam refert quod etiam ιας terminatio postea saepe in ᾶς correpta est, ut in Ὀλημπᾶς Byzantino et παππᾶς hodierno, antiqui παππίας vicario, nec potest negari omnes has mutationes ope inprimis Doricae dialecti niti, quippe quae formas breviores praetulerit longioribus neque a mutilationibus vel miris umquam abhorruerit, cujus rei teste velim utaris eodem Lobeckio Prolegg. p. 505 sqq.

Quae si bene disputata sunt, non diutius mirabimur, quod in inscriptionibus maxime Doricis utraque nonnumquam contractio, et antiquior ιας syllabae in ις et recentior ιος syllabae in ις videtur in uno eodemque nomine latere posse, ut C. I. Gr. 5638 in inscr. Dorica Tauromenitana: ὁ δᾶμος τῶν Ταυρομενιτᾶν Ὄλυμπιν Ὀλύμπιος et q. s., cujus Ὄλυμπιν si tantum compararemus cum nominibus affinibus Ὀλυμπίας et Ὀλύμπιος, quae v. in lex. patris, et ab ipsa inscriptione prorsus abstineremus, per se contractum esse poterat et ex Ὀλυμπίας, ut quod hic videtur pertineret ad idem genus atque Ἆγις Νῖκις similia, et ex Ὀλύμπιος, ut scribendum esset melius Ὀλύμπιν non Ὄλυμπιν, et esset idem nomen hellenisticum atque Ἄλφιος Ὀλύμπις n. 6491 et Ὀλύμπις n. 3757. Est autem unum discrimen atque id quidem magnum inter

utrumque genus; — illud, quod ιας in ις correptum, quando est vetustissimum, mutat accentum et per *omnes* casus utitur proprio suo modo declinandi, — hoc quod ιος in ις contractum, quando est ortum lingua jam senescente, non potest movere accentum, et sequitur in genetivo et dativo declinando declinationem formarum non correptarum. Correpta igitur utriusque generis terminatio, sed illa vigente, haec senescente lingua: res una, vis dispar; nonnumquam genera ita mixta, ut difficile sit judicatu, utri hoc, utri illud exemplum tribuamus, quod ut in hoc Ὄλυμπιν sic fit etiam in Ξένις n. 1545 in inscr. Patrensi, in Λύσσιν n. 3221 in inscr. Lydia, quum nec Λυσσίας nec Λύσσιος nomen traditum sit, in Θεῦδις Anth. XII, 178. 179 quocum cfr. in lexico patris nomina Θεύδιος (Procl. ad Eucl.) et Θεύδης (Mionn. III, 203).

Restat solum, ut de *accentu* nominum in ις pro vulgari ιος exeuntium — nam de his nunc solum agitur — pauca quaedam addam. Hunc posuit Lobeckius in ea syllaba, quae accentu utebatur in forma integra, ut scriberet Εὐγένις Ἀθήναις Καλλίστιν μαρτύριν. A quo differt Boeckhius, quem sequuntur Keilius, Welckerus, Osannus, reliqui qui nomina ejusdem generis enarraverunt; hi enim omnes, quamvis parum in eo sibi constet Boeckhius, in nominibus ejusmodi, quum sunt generis masculini, restringunt accentum, ut scribant Εὔγενις, Δήμητρις, Ἕλλαδις, quum vero sunt generis feminini aut neutri, integrum in ea syllaba relinquunt, in qua erat in voce non correpta, ut scribant Καλλίστιν μαρτύριν. Hanc omnem regulam solo niti arbitrio tam perspicuum est, ut longum sit plura proferre. Quum enim etiam hodierni Graeci eam accentus sedem conservent, quae in voce non correpta erat, nos autem viderimus hanc omnem imminutionem ιος syllabae ad ultimas demum linguae Graecae aetates pertinere, tum inde transisse in sermonem Byzantinorum, postremo legem esse factam in lingua hodiernorum, — qua de re cfr. Mullachii gramm. l. Gr. vulgaris p. 143.

157. 173 — nemo dubitabit assentiri Lobeckio et scribere *Εὐγένις Ἀθήναις Καλλίστιν μαρτύριν* ut in Etymologico M. quoque scriptum est *Λαέρτις*. In eis autem vocabulis, quorum paenultimam productam, quum corripiuntur et accentus manet, sequitur correpta syllaba finalis, certari potest, utrum *περισπωμένως* an *παροξυτόνως* legenda sint, *Δημῆτρις* an *Δημήτρις* scribatur. Ratio videtur mihi postulare accentum circumflexum, quum accentus semper pronuntiationem sequatur, syllaba autem natura longa etiam tum producta pronuntietur, quum ambitus ipsius vocabuli imminutus sit.

LIBRARY OF CONGRESS
0 003 062 502 A

